Број 126. У Новом Саду у понедељак 13. (26.) јуна 1911. Година XLVI

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. за четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т Чавића. — Администрација »Заставе« налази, се у кући, где је Милетићева штампарија у главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«,

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008.

После сабора.

У недељу је краљевски комесар закључио наш српски народни црквени сабор, који је трајао равно 6 недеља. Ако се осврнемо на рад тога сабора, онда видимо жалосну слику, видимо сабор, који представља у историји наших сабора грдну срамоту. Кад је наш народ назвао тај сабор циганск и сабор, онда он то није учинио лако, јер он свој народни црквени сабор поштује као светињу.

Већина, која је на рад тога сабора ударила печат душе своје, поступала је у свему не обзирући се на доследност, на начела, ни на интересе народа. Та је већина чинила самовољно оно, што је ишло у рачун њеним личним и ситним партијским интересима, а њихови партијски интереси истоветни су са личним интересима. Кад им се замерило, да су пре друкче говорили и радили, вође су одговарале: Пре смо мислили и радили онако, сад мислимо и радимо друкчије. Други пут, кад њихови интереси буду захтевали опет друкчије, они ће имати и опет образа да кажу: Пре смо онако и онако, сад ћемо опет друкчије.

Форма тога сабора била је мучк». Сваки час су доносили дневни ред, па га мењали, и изгледало је, да је одбор за дневни ред поверен мувама без главе. Али управо оно смешно сиграње дневним редом, није било случајно. Хтели су да заварају траг, да опозиција никад не зна шта ће бити на дневном реду, да се не би могла спремити. То сведочи, што су под именом: Предлози одбора за предлоге — изнели изненада укидање виших девојачких школа и многе друге важне ствари. Некоје опширне предлоге нису штампали никако. Извештај одбора за прегледање рачуна читали су 5 сати, па тражили да се одмах расправља. Један предлог, који тумачи манастирску уредбу, изнео је један члан у своме говору усред ларме, са неколико речи. Нико тај предлог није чуо, нико о њему није говорио, и одједаред га је председник ставио на гласање, кад то по закону никако не би смело бити. Но већина је усвојила. Зар се овако може и сме радити — за народ?

Главно обележје овога сабора је клеветништво. Лажи, клевете, подвале, којима су се служили поједини чланови већине, па и одбори њихови, прелазе сваку границу онога, што се догађало и на најсрамнијим саборима. Било је случајева, да је на сабору доказано чисто, јасно, несумњиво, да никако не стоји што је рекао овај или онај из већине, или цео одбор. Па опет после свега тога, већина је продужила клевете, као да се није ништа, ама баш ништа догодило. Већина је знала, да ће се на крају гласати, и да она може гласати како хоће.

Начела, која је већина заступала на овом сабору, била су скроз наперена против автономије. Да би та већина доказала, да радикални саборски одбор није радио као што треба, и да је штавише општетио фондове, већина је тврдила, да се нису смели оправљати владичански дворови, него се морала најпре тражити дозвола од владе. Зар ово не значи увлачити владу у све наше автономне послове? И по томе морало би доћи дотле, да чланови саборског одбора не би смели ни кинути, док претходно не добију дозволу од владе. Ван тога су чланови већине заступали мишлење, да се сабор мора споразумети с владом и са владикама, пре но што ће се упустити у дозиђивање автономије. Тек на крају сабора, кад је епископат устао против неких одредаба, што их је донео овај сабор, изрекао је говорник већине, да би добро било да има споразума са епископима, али га не мора у свему бити.

Оно неколико уредаба, што их је донео овај сабор, то су у главноме само нови терети на народ, а нове установе, од које би имала користи школа и црква, нису уведене. Уредба о свештеничкој дотацији сасвим је наопака и неправедна. Она је грађена у тој цели, да свали големе терете на сва друга владичанства, а ствара изнимни првенствени положај свештенству горњо-карловачког владичанства, о туђем трошку. Није више било времена, да већина донесе нека дисциплинарна правила за све чиновнике и власти, а та би уредба у највећој мери ископала раку нашој автономији.

Овај сабор био је скроз назадан. Већина тога сабора, као да ју је неко најмио, трудила се, да пружи свима противницима автономије доказа, да је та автономија врела за — погреб. Да то све није било случајно, него намерно, јасно је. Ако и није знала цела већина на чему се ради, знали су то они, који су водили, и који имају у томе својих личних, ситних и крупних рачуна.

Па опет, поред свега тога овај ће сабор у крајњој последици својој имати и многе користи. Народ је прогледао. Народ је видео, ко је какав; уверио се, који су то људи, који од српске народне црквене автономије хоће да направе мост, који треба да их одведе што краћим путем њиховим личним и политичким циљевима. Овај сабор је здерао образину клеветницима и лажљивцима. Овај сабор је показао народу и то: зашто су клеветници хтели да представе народу радикалну странку као да је она лакомислено, невешто и неверно руковала народним фондовима. Овај сабор је показао народу, да противници његови добро знају, да само преко леша српске народне радикалне странке могу да униште автономију.

И кад је народ то јасно увидео, он ће се користити том науком. У лажи и у клевети су кратке ноге, зато и није стигла далеко Кад су већ у народу нашем поникли онакви људи, које је народ обележио са именом подрепаши, добро је што је било прилике, да их народ потпуно упозна. Па ма то било и на српском народном црквеном сабору. Са тога гледишта можемо бити овим сабором потпуно задовољни.

Политички преглед.

Угарски сабор.

У суботу је посланичка кућа угарског сабора изгласала влади индемнитет још на

ПОДЛИСТАК.

СИЛНИК.

— Гастон Шеро. —

По кући, у кошуљи и папучама, иде овамо онамо, као каква газдарица. Напољу у свету је помоћник у једној од Жарићевих кућа.

У десет сати је тамо, и једним скоком укопа се у дебеле књижурине са бакарним угловима. Оданде се не миче ни до седам сати.

Не тражи ништа, но боји се, да ће помоћници осталих кућа једном што постићи код госе против њега. Свагда, кад га позивају у ствари осмочасовног рада, одговара:

— Право је. Треба свима. Ја то већ и имам. У звање улазим између десет и једанаест сати, а излазим између шест и седам сати, како ми се свиди. Дакле, ја не говорим за себе.

Наравно, не казује да стиже у десет и минут сата, а одлази у шест сати и 59 минута.

Иза ограде, код благајне, изгледа, као какав раздражен пас, а добар је као јагње. Никад неће викати ни грдити; ужива у миру своме.

Свако пиће заволи човек двадесетогодишњом употребом. Тако су и њега сви волели.

У шест и три четврти сата нижи чиновници и ученици при излазу довикују му:

— Добру ноћ, господине Мирко!

Он сваком одговара особено, по начину. А кад је оставио оловку, извадио употребљено перо из држаља те бацио у кошар; кад је затворио фијоке на столу за писање и очистио са њега непотребну хартију: и он тад пожели госи своме и главним помоћницима „добру ноћ“.

У Милошевој улици стане, окрене се, да се увери да га ко не види и погледа на низ колица, на којима се тргује.

Поузданом руком купује што му треба, онда са стварима у рукама жури према Мученичкој улици, где чека на њ мало гнездо.

— Седам и три четврти сата!

Прима га овај поздрав.

— Није, љубо, тек седам и по сата. Гледао сам на торњу.

— Седам и три четврти!

Мирко не сме више да говори; одавно се одвикао да он мора имати право. Иначе је сто већ постављен. Мирко узме папуче и у кошуљи труди се да буде на помоћи. Најпре привеже деци о врат убрус, сече им хлеба и однесе тањире. Кад је вечера довршена, пере, чисти, брише прашину, укратко прави реда. И кад одавно већ сви спавају, креће се и он на починак.

У шест сати ујутру неки шушањ, што други не би ни чуо, извуче га из постеље. Трчи вратима, скине са кључанице боцу с млеком, коју тамо обесише, те се још љуља тамо-амо, изађе у кухињу и припрема први доручак. А кад је млеко узварено, почне се облачити, метне огледало на прозор преда се, при том пази да што не изврне узима — меће те ово те оно, све нечујно, да не би своје миле разбудио.

У седам сати доручак за децу је готов. У девет сати он још увек ради, сад су на реду дечје ципеле, маже их.

Међутим жена му се љути:

— Но! Опет је неко подерао новине. Като, ти ли?

— Нисам, нано! Тата.

Мирко се не миче. Време је да полази.

Брзо прогута хлеб, парченце сира, крај угла од стола седи на пола столице, попије каву од прста. Но у пола десет сати промени му се читаво држање.

Чисто облачен, удобно силази на степеницама, а на домарево „добар дан“ одговара уздигнутом главом. У Мученичкој улици већ је преображај потпун.

Сад се свети. Говори у себи и млата руком:

— Муку му!.. Само би још то требало!.. Да ми са леђа деру кожу! Аја, то неће бити! Ја сам господар у кући, најзад ја. Па тражим да се моја слуша без приговора. Да! Хоћеш ли ћутати? Пркосиш? Ни речи више, јер иначе..

Стисне песницу, но у том стиже у звање. Не, неће да с њим тако поступају; јест, да га слушају, или... Та на крају је он господар у кући, шта ли!

Укопа се у књижурине, у фијоке, и скрива се иза ограде. Ту је као каква звер, коју је време укротило. Али још увек глође на храбрости и победи својој од пре по сата, што је извојевао над својом женом у разговору са собом:

— Шта... Како? Одговараш? Ћут' јер ћу да те смождим

Ах, лице је женино у овом часу плачно и скрушено — у машти његовој.

месец дана, што ће сутра или прексутра учинити и горња кућа, и тако неће наступети екс лекс. Министар финансија Лукач поднео је у суботу сабору апроприациони предлог, о коме ће данас расправљати финансијски саборски одбор. Држи се, да ће тај предлог доћи пред сабор већ у среду. Независњачка и Кошутова странка данас ће одлучити, како да се држе према апроприационом предлогу. Држи се, да ће независњачка Јустова странка покренути дужу расправу, да би и тиме демонстровала против нових војних закона, а у корист прешности реформе изборног закона. Од стране Кошутове странке ће такође више говорника учествовати у апроприационој расправи.

Положај у Аустрији.

Аустријски министар-председник отпочео је преговоре са хришћанским социјалистима, да би осигурао њихову помоћ својој влади. Као што смо већ јавили, хришћанске социјалисте срде се и на Бинертову владу због свог пораза на изборима, и неће више, да је безусловно помажу. Од преговора Бинертових са хришћанским социјалистима зависи опстанак Бинертове владе. У исто доба и барон Гауч преговара са свима саборским странкама. Његов је задатак, да са странкама углави споразум гледе програма саборског рада. Ако му то пође за руком, онда ће он, у случају одступања Бинертове владе, предузети образовање нове владе, у којој би били и чиновници и парламентарци. Са друге пак стране тврде, да Бинертова влада засада не мисли одступити. Она ће да чека, да види како ће се развијати политичке прилике. Држи се, да у току лета неће бити никаквих значајнијих политичких промена, него ће то бити тек месеца октобра.

Промене у српској влади.

Од неколико дана почели су неки листови да пишу, како је дошло до расцепа између старијих и млађих радикала, и како је услед тога наступела криза у крилу владе Николе Пашића. Неких несугласица је заиста било у погледу попуњавања места министра унутрашњих послова и просвете, но зато није ни близу био у питању опстанак садање српске владе. Сада су пак, како јављају из Београда, отклоњене и те несугласице и постигнут је потпун споразум о кандидатима за оба упражњена министарска места, а и ти кандадати су пристали да уђу у садању српску владу. Министар просвете биће Јован Томић, а министар унутрашњих послова Мих. Вујичић. Краљ ће потписати њихово наименовање за министре, чим се врати са одсуства министар-председник Пашић.

Бугарско велико собрање.

Посланици сељачке странке сложили се са социјалистама и радикалним демократама, да у свему заједнички поступају, када велико народно собрање буде расправљало о изменама бугарског устава. Заузеће становиште против предлога о измени устава, а тако исто и против потврде краљева наслова. Седнице собрања биће врло бурне. Јуче је у собрању била реч о измени 17. одељка устава. Посланик сељачке странке Страхимиров протестовао је против те измене, јер том би се изменом проширила владалачка права на штету народних. Жестоко је напао краља и рекао је, како се спољна политика Бугарске до сада управљала према интересима династије. У име сељачке странке најзад је предложио, да собрање и без расправе одбаци све предлоге о измени устава.

Арбанашки устанак.

Арбанашки усташи одржали су у Подгорици збор, на коме су једногласно одлучили, да ће чврсто остати при свом старом програму, автономији Арбаније. На том збору су установили и изрекли и то, да турске услове за предају не могу прихватити. Арбанаси хоће слободу или смрт, а не помиловање. — Јуче је са Цетиња отпутовао турски посланик у Подгорицу, да преговара са усташким вођама и да их наговори да се покоре. Преговори ће се водити у турском конзулату у Подгорици, а црногорска је влада обећала, да ће у свему бити на руци турском посланику. — Из Цариграда јављају, да црногорска влада тражи од турске владе отштету за издржавање арбанашких ускока. Турска је влада пак изјавила, да се у тој ствари неће чак да упушта ни у преговоре.

Оставка француске владе.

Прошлог петка била је у француском сабору расправа о интерпелацији посланика Хеса, који је интерпелисао у ствари изјаве војног министра, који је рекао у сенату, да у случају рата француском војском неће управљати је ан врховни заповедник, него војни савет у војном министарству. — После свршене расправе Хес је предложио прост прелаз на дневви ред, док је Монисова влада тражила, да јој се уз прелаз на дневни ред изгласа и поверење. Хесов предлог је усвојен са 248 гласова против 244 После свршеног гласања настала је велика узрујаност у сабору и седница је одмах прекинута. После тога одржан је министарски савет, и како најновији брзојави из Париза јављају, решено је, да Монисова влада поднесе оставку. Као наследници Монисови се спомињу: садањи министар финансија Кајо, даље Бријан, Делкасе и Клемансо.

Српски народни црквени сабор.

Ср. Карловци, 11. (24.) јуна.

Данашња седница отворена је у 10¼ часа пре подне. Пошто је записник оверен, прешло се на дневни ред.

Др. Жарко Миладиновић говори о предлогу одбора петорице, коме није стало до истине, него да се по сваку цену окриве радикали Сабор је 1902. године задовољио многим потребама, а одлуке тога сабора извршио је радикалски саборски одбор. Милана Манојловића изабрао је за епархијског школског референта сабор, а не саборски одбор, а да је то место потребно, доказ је и то, што је овај сабор проширио Манојловићу делокруг. Не може један сабор критиковати одлуке другог сабора. Радикали нису поступали према чиновницима партизански. Они су оставили у служби Владу Јовановића и Јована Симеоновића-Чокића, који су противници радикала, па су им и плату повисили. Међутим самосталски саборски одбор гони чиновнике, који су радикали. Ширадовић је радио као мрав, а барон Рајачић не ради никад ништа, Рајачић је накнадно уписивао у списе, па то нико није изнео у сабору (Др. Јован Радивојевић-Вачић: Још су га и наградили!) Радослав Марковић је тврдио, да у Привиној Глави није било преслушних записника, а та његова тврдња не стоји, јер преслушних записника има. У парници Марије Поповић није крив Бранко Илић, јер ту парницу није изгубио Бранко Илић него др. Михајло Полит, а Бранко Илић је само обновио парницу. Зашто одбор петорице не износи фишкалске рачуне дра Михајла Полита и других адвоката? Полит је у своје време поднео трошковник од 18 хиљада круна, а утужио је закупника Сирига исти дан, кад је дужан био платити, само да би могао нарачунати трошкове. Др. Стева Малешевић поднео је огроман трошковник, а повукао га је тек онда, кад му се то замерило. Одбор петорице напада рад Мите Клицина, који је унапредио манастирску штампарију и показао чиста прихода, а ћути о раду Мите Руварца, који је оштетио српску манастирску штампарију. Износи и друге несавесности одбора петорице. Радикалски саборски одбор улагао је новац у оне српске новчане заводе, у које је имао вере, као што и садашњи саборски одбор чини. У погледу интеркалара одбор петорице није ништа испитао. Он — др. Жарко Миладиновић — није богат као Думча, да би се могао кладити за 50 хиљада круна, али ће сносити све последице, ако саборски одбор добије парницу због интекалара Иако му нису при руци списи, ипак може доказати, да је рачун ревизионог одбора скроз погрешан и нетачан, па према томе не стоји тврдња, да било шта фали. Он и прота Божа радили су по предлогу Јоце Николића, управника даљског властелинства, који је стручњак. Али чиновник Кузминац сметао је много и није хтео да води књиге по упутству саборског одбора. За Кузминца је рекао др. Милан Максимовић (зет патријарха Бранковића): Други чиновници раде 30 година да добију пензију, а Кузминац ужива пензију, већ 30 година. Милостиња је дељена по дотадашњем обичају. Шаранчићи су наручени на предлог чиновника Бороцког, јер је и политичка власт то тражила. Пошто се тиме користи данашњи патријарх, нека накнади интеркалару. Објашњава ствар са 510 центи жита, и доказује, да ништа не фали. Шумска сеча продата је без знања његовог и проте Боже, о чему су они они известили саборски одбор. Одбор петорице вели, да би се добило више, па изгледа као онај бирташ, који је тражио за два јајета 3000 круна, доказујући, колико би се пилића отуда могло излећи (смех у сабору). Саборски одбор поделио је чиновнику Чаржићу укор због тога, што му је показао инвентар, из којег се видело, да је мањак са 20.0 0 круна мањи него што тврди ревизиони одбор. (Бабић: Због истине казнили су га!). Думча је тврдио, да приход од интеркалара не иде у неприкосновени фонд, а из рачуна за 1888. годину (када је Евген Думча био члан саборског одбора) види се, да је онда унесена у неприкосновени фонд једна свота као приход од интеркалара. Али Думча друкчије суди, кад је реч о радикалима Интеркалар иза патријарха Ивачковића трајао је три године, а унесено је за те три године 65 хиљада круна. (Чују се гласови: Ко је био онда управитељ Даља? Нека се јави! Други добацују: Био је Васа Муачевић. Нека говори о том интеркалару. Што ћути?). После смрти патријарха Анђелића трајао је интеркалар годину и по дана (од 8. децембра 1888. до 1. маја 1890. год.) и донео је само 39 хиљада форинти, али први обрачун је свршен тек 1894. године. Па шта се догодило? Док је 1894 године исказано 39 хиљада, 1895. године је та свота снижена на 23 хиљаде, а 1896. пак на 16 хиљада. Па ипак су Думча и саборска већина томе саборском одбору викали: Слава му! То је тај Евген Думча, што се лупа у прса и говори, како он воли чисте рачуне, а ево како су били чисти рачуни бившег хајдучког саборског одбора. (Ова открића била су од силног утиска. Не само радикални посланици, него и сва публика на галерији бурно су одобравали дру Жарку Миладиновићу. Самосталци су били збуњени, па је њихов потпредседник Пелеш заборавио, да опомене публику.) Износи податке, из којих се види, да су фондови имали мањка за време хајдучког саборског одбора, кога самосталци хвале. Без списа и књига, доказује, да је ревизиони одбор погрешио у рачуну са 100 хиљада круна, а кад би било списа, доказао би и остало. Што се тиче обрачуна са патријархом Лукијаном, изјављује, да он и прота Божа нису били за тај обрачун. Мило му је, што ће ствар доћи пред грађански суд, јер тамо неће судити обесни партизани, него судије. „Треба ту ствар изнети пред суд — тамо вас чекам!“ Тим речима завршио је др. Жарко Миладиновић свој значајни говор, који је био од силног утиска на цео сабор. Радикални посланици и публика бурним су аплаузом поздравили дра Жарка Миладиновића.

Др. Пелеш објашњава, зашто и како је водио истрагу против пок. Душана Ширадовића, те брани свој поступак. Он је с њиме поступао благо, и није могао веровати на часну реч оно, за што није било доказа. Др. Ж. Миладиновић тврди, да он није у свом говору споменуо самоубијство Ширадовићево, али факт је, да је саборски одбор прогонио Ширадовића, који је био вредан, а наградио барона Рајачића, за кога сам Пелеш тврди, да је лен. Рад. Марковић говори у личној ствари о привиноглавском преслушању. Др. Ж. Миладиновић доказује, да је игуман Косовац зајам утрошио у манастирске сврхе, о чему постоје и записници. (На галерији су се за то време почели неки натезати. Потпредседник Пелеш наређује, да се испразни десна галерија. Али после квесторовог извештаја повлачи свој предлог са напоменом да одсада не смеју ни квестор а ни послужитељ терати људе са галерије без његове наредбе). У личној ствари говорили су још једанпут Р. Марковић и др. Ж. Миладиновић, али остало је при томе, да Ж. Миладиновић има право. И Св. Прибићевић говорио је у личној ствари, да оправда, зашто је викао. Васа Муачевић покушава, да побије наводе дра Ж. Миладиновића, али му не полази за руком, те је морао признати, да се рев. одбор затрчао.

Др. Влада Манојловић у завршној речи доказује, да су радикали умножили фондове са 1,200.000 круна. Думча је пред дописником „Будапешти Хирлапа“ нудио 50.000 круне као јемство, да је извештај равизионог одбора истинит и да за њега добар стоји. У сабору се пак исправио, па вели, да је он говорио само о мањку за 1909. годину. Али ревизиони одбор је лане тврдио, да су фондови оштећени са 800.000 круна. Нека Думча, ако сме, понуди 50.000 круна као јемство, да је то истина! Занимљиво је да одбор петорице неће да тужи патријарха, мада га позива да плати, него чланове саборског одбора, а патријарх је изјавио, да он пристаје да се све то поново обрачуна и према томе да плати. Каква је данашња већина, види се најбоље отуда, што напада радикалски са-

борски одбор, који је за годину дана унео од интеркалара у фондове 700 хиљада круна, а хвали оне који су за три године унели 65 хиљада круна или за годину и по дана 32 хиљаде круна! То је жалосно. (Бурно одобравање код мањине и на галеријама.) — Др. Сава Путник у завршној речи гњавио је докле му самосталци нису рекли, да је доста. Он је прихватио и предлог Рад. Марковића, да се 14. и 16. §. манастирске уредбе тако проту маче да је народно црквени мерник дужан обављати не само манастирске него и друге послове. Радикали протестују против тога, да се на тај начин кријумчари измена манастирске уредбе. То је засебан предлог, о ком је требало посебно већати. Пелеш наређује да се и опет гласа. За предлог одбора 5-рице гласали су у поименичном гласању 36, а против тога предлога 24 посланика. Др Новак тражио је (пошто су радикали после гласања изишли и саборнице) да се преброје посланици. Пелеш није то дао, јер би се видело, да их нема доста, само 37, а треба да буде 42. Марковићев предлог усвојен је дакле са гажењем пословника

После тога уступљене су неке молбе саборском одбору на решење. Међу њима налазила се молба прњавораца из Шишатовца, Ђипше, Привине Главе и Мале Ремете ради отварања српских школа и продаје земљишта Божидара Борђошког ради разлике у плати и т д. Св. Прибићевић говори о саопштењу краљевског комесара, које није мешање у автономију, него само апел на сабор. Тврди, да се не може приступити уређењу автономије, док се не постигне споразум са епископатом и владом. Саборски одбор наставиће свој рад, па кад се створе потребни предуслови, сазваће се сабор (на куково лето). Мита Клицин тврди да у саопштењу краљевског комесара има утицања у саборски рад, јер даје упутства гледе дневног реда и решења како да се уреди автономија. Радикална странка не признаје, да је за саборски рад потребан претходни пристанак јерархије и угарске владе Потдредседник позива оба говорника, да сачине своје изјаве, које би имале ући у записник. После тога је одгођена седница на неколико минута, док самосталци не одрже своју клубску седницу. Кад је поново отворена седница, Мл. Пилић је поднео предлог, да се скине са дневног реда дисциплинарна уредба за автономне органе. (Срамота је, што су самосталци поднели сабору такав предлог, који би нашу автономију потпуно предао влади). Пилићев је предлог усвојен. Мита Клицин у личној ствари узима реч, да исправи неистините тврдње у стручњачком извештају о манастирској штампарији. Тим извештајем не мисли се бавити, јер ствар и тако није коначно решена, него ће се изнети пред саборски одбор и суд, па ће се тамо доказати све што не стоји.

Потпредседник затвара седницу у 5 сати после подне.

Затварање сабора.

Карловци, 12. (25). јуна.

Данашња седница отворена је тачно у 12 сати у подне. Прочитан је записник пређашње седнице. Мита Клицин пита, зашто није уврштена у записник његова изјава, којом је протестовао против говора краљевског комесара, којим је утицао у саборски рад (Светозар Прибићевић дере се и пречи говор. Др. Жарко Миладиновић: Шта се дере оберкомандант? Хоће да гази слободу говора?) Перовођа Орешчанин вели, да је изоставио Клицинову изјаву, јер по његову мишљењу није у сабору говорио онако, како његова изјава гласи. Др. Душан Пелеш изјављује, да он није тако мислио, него да се уврсте у записник говори Мите Клицина и Светозара Прибићевића по стенографским белешкама. Светозар Прибићевић предлаже, да се из записника изостави и његова изјава, па да се прикључе говори по стенографским белешкама.

Мита Клицин противи се томе, јер је била реч о томе, да се уврсте изјаве, стога је он своју изјаву предао перовођи. Орешчанин и Прибићевић немају права да тумаче његов говор. Његова је изјава извод из његовог говора, у коме је рекао да саопштење краљевског комесара садржи повреду наше автономије, јер је сабору давао упутство не само у погледу дневног реда, него и како да се уреди автономија. Уједно је изјавио, да радикална странка не признаје, да је за саборски законодавни рад потребан предходни пристанак јерархије и угарске владе. Већина решава, да се изјава Мите Клицина не уврсти у записник (сигурно је така заповест стигла одозгоре!)

После тога отишла је депутација по краљевског комесара, коју је предводио епископ Летић. Пред саборницом била је упоређена почасна чета са музиком. Комесар је ушао праћен депутацијом и епископатом, па је сео, и на мађарском језику прочитао своје саопштење: Пошто је истекло време, које је предвиђено за саборски рад, и пошто су посвршавани послови, који су стављени на дневни ред, то он затвара сабор. То је исто прочитао Павле Јовановић, на српском језику. Патријарх Лукијан моли краљевског комесара, да Његовом Величанству изручи топлу захвалност сабора, што је дозволио, да се сабор двапут састане и да несметано ради, па се нада, да и у будуће неће бити друкчије. Позива сабор, да сложно кликне: Живео краљ! Сабор се одазива. После тога кр. комесар одлази а да је и једном речи одговорио патријарху. Са галерије чује се бурно: Живели радикали! За самосталце не беше ни једне речи на галерији — само је један свежањ цвећа слетио, који су после мирисали самосталци један за другим, да би се колико толико утешили. Са комесаром отишла је и сва публика. Пошто је оверен записник последње седнице, Пелеш је затворио седницу желећи посланицима одмор. Самосталски посланици преко воље тапшу и вичу: Живео потпредседник! Седница је завршена у 1 сат после подне, али самосталци су се разишли нерасположени.

Непосредно после затварања сабора затворен је и архијерејски синод, који дакле ни овом приликом није обавио избор будимског владике.

Вести из места и са стране

Видовдански дар.

Наша браћа у Србији почели су са прикупљањем Видовданског дара. Акцију целу води „Народна одбрана“. Видовдански дар је народна пореза, једно непресушно врело, које се не да исцрпити. Такво скупљање чине сви народи, ено Чеха, Пољака, Словенаца. Од неко доба, тај се покрет размахао и код Хрвата. Цело њихово новинство поплављено је предлозима, чланцима и белешкама о „народном благдану“, које ће бити петог јула. Тај дан скупљаће се новац свуда, по каванама, гостионама, трговинама, кућама, а да о улицама и не говоримо. Треба да дадемало, али свако, у у том лежи велика вредност овог прикупљања, јер оно у неку руку посведочава свеопћу солидарност.

Ми Срби овде требали бисмо такођер на том радити. Све наше институције потребују жртава, па којој се год уручило, добро ће доћи. Треба да скупљају корпорације, а где ових нема појединци: учитељи, свештеници, трговци, занатлије, сељаци и т. д.

Не треба сметнути с ума, да се код ових ствари мора избегавати и политика и странчарство. Тај макар дан нисмо странке, него само Срби. Зато треба давати институцијама, а не као страначку порезу.

Програм словенског конгреса у Београду.

Дан први 27. јуни (10. јули) у 9 часова пре подне

Седница у старој згради народне скупштине

1. Председник савеза словенских новинара г. Јосиф Холечек отвара и поздравља конгрес.

2 Избор часништва.

3. Поздравни говори.

4. Др. Јован Скерлић, професор универзитета (Београд): Историјски преглед српске штампе 1791—1911. године.

5. Ј. Лакатош, уредник „Обзора“ (Загреб): Историјски преглед хрватске штампе.

Одлазак на свечано отварање прве изложбе словенских новина и часописа, у II. београдској гимназији.

Дан други 28. јуни (11. јули) у 9 часова пре подне.

1. Др. К. Осташевски-Барански директор „Ђеника Пољског“ (Лавов): Столеће пољске штампе.

2 Георги Т. Пејев (Софија): Задатци словенске журналистике у економским питањима.

3. Љуб Јовановић министар на расположењу (Београд): Словенско новинарство као миротворац.

По подне у 4 часа седница.

4. Иван Иванић (Београд): Словенска новинарска телеграфска агенција.

Затим X-годишњица главна скупштина савеза словенских новинара. Присуствују делегати 11 словенских новинарских друштава.

Дан трећи 29. јуни (12. јули) у 9 часова пре подне, седница.

1. Евентуални предлози и дискусије.

2. Одређивање места где ће се држати XI. новинарски конгрес.

3. Затварање конгреса.

Детаљан програм, легитимације, правилник и све остала упутства као и програм забава, банкета свих свечаности, излета на Ђердап, који ће бити 30. јуна (13. јула.) 1. (14). јула, добиће конгресисте у Београду кад стигну.

Одело: на дан отварања и на банкетима свечано, иначе обично. Закаснење за конгрес односно одговори конгресиста и позваних гостију, које стигну 20. јуна (3. јула) о. г. не могу се узети у обзир.

Први аустроугарски дреднот.

У суботу је у тршћанској луци пуштен на воду први аустроугарски велики убојни брод, дреднот, кога су по жељи краљевој крстили именом: „Viribus Unitis“. На тој свечаности заступао је краља наследник престола Фрања Фердинанд. Били су даље многи чланови владалачке куће, заједнички, угарски и аустријски министри, изасланства аустријског и угарског сабора, стране дипломате, војнички велики достојанственици а хиљадама радознала света. Кума је била надвојвоткиња Анунцијата. Било је говора, свечаних ручкова, грмљаве топова, свирке и разних скупоцених свечаности, — али није било радости и одушевљења сиромашног народа. Тај свечани чин у Трсту пратили су тешки уздаси народа, који је и нехотице морао да се сети, како су му деца гладна и просвете, па чак и хлеба, док му се зној и мука улаже у те ратне грдосије.

Повратак турског султана са Косова.

У суботу у јутро отпутовао је турски султан из Битоља. На железничкој станици били су сви великодостојници, страни конзули и многи народ, који су дошли да се опросте са султаном. Уз грмљаву топова и клицање народа султан је одмах ушао у дворски воз и отпутовао у Солун. У Солуну је султана дочекао валија, војни заповедник, вође младотурског комитета, градске власти и многи народ. Султан се по доласку са министрима и својом пратњом одмах укрцао у убојни брод „Хајредин Барбароса“, којим ће отпловити у Цариград. Султан је при растанку властима, као и одборима изјавио своје признање и жеље за добробит и срећу држављана.

Гости из Србије.

Ученици Винодељско-Воћарске школе у Букову код Неготина, чине велики научни излет по Банату, Бачкој и Срему. Путоваће овим редом: Базијаш, Вршац, Бела-Црква, Темишвар, Арад, Мезехеђеш, Велика Кикинда, Ада, Суботица, Нови Сад, Карловци, Рума, Митровица. Том приликом ће разгледати све културне установе. Уверени смо, да ће ове миле госте Срби свуда својски дочекати и бити им у сваком погледу на руци.

Испит оспособљења у српској учитељској школи у Сомбору.

Од 17. кандидата који су требали да полажу испит оспособљења, пред усмен испит су изостали четворица, а 13 су кандидата полагали испит. Од 13-орице су 9 положили испит и оспособљени су за учитељски позив, а 4 орица су пали из једног или два предмета на 6 месеци. Са добрим успехом оспособљени су: Милан Глибоњски, Исидор Елесин, Јован Каћански, Михајло Конић, Новак Настасић и Миливој Ромић, а са довољним Иван Нешић, Петар Ђорђевић и Теодор Мушицки.

Читуља.

У понедељак умро је у Павлишу у 63. години свога живота наш једномишљеник и добар пријатељ чика-Стева Николајевић ратар, а сахрањен је сутра дан у уторак. Покојни чика-Стева био је са своје умне бистрине, племените душе и чврстог родољубља угледан не само у свом селу него и у широј околини. Чика-Стевина смрт ожалостила је и српску народну радикалну странку, којој је чика Стева од постанка јој био одан и реван члан. Бог да прости душу врлом чика-Стеви!

Девојачко васпиталиште.

св. мајке Ангелине у Будимпешти (IV. Váczi utcza 63). прима пријаву питомица за школску годину 1911|12., а на захтев родитеља даје обавештаје и шаље нове заводске проспекте.

Забава.

Српска народна организација у Жепчу приређује забаву на Петров-дан 29. јуна 1911. год. у просторијама „Хотел Жепче“ уз добровољно суделовање омладине српске читаонице у Жепчу. Чист приход намењен је у корист оснивања „Српског Дома“ у Жепчу. Добровољне прилоге из места и са стране примаће председник срп. нар. организације Алекса Филиповић трговац из Жепча (на Босни), те ће бити у „Српској Ријечи“ са захвалношћу обелодањени.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Бр. 95. — 1911.

Објава.

Ритска управа јавља, да ће на јавној лицитацији, која ће се одржати у Тителу у звању ритске управе 2. јула 1911. пре подне у 10 сати, у аренду издавати лов у VI. заливу у каћком, фелшекаболском и алшокаболском делу рита на време од 1. августа 1911. до 31 јула 1914.

Ближи услови могу се сазнати у звању ритске управе.

У Тителу 20. јуна 1911.

Мита Николић

927 3—3 пр. председник.

СРБИН ТРГОВАЦ

стар 27. год.

из већег места у Бановини, **желео би да се ожени са здравом девојком** из боље породице старом од 18—25 год. или млађом удовицом, са миразом од 6—10.000 К. а сам поседује 10.000 К. Озбиљне понуде са фотографијом ваља слати на администрацију „Заставе“ под шифром

„Бановац“ Poste Restante.

902 4—5

ТРГОВИНА ШПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА

Велимира Радића и сина

У МИТРОВИЦИ

потребује ваљаног

ПОМОЋНИКА

који осим српског говори потпуно немачки и мађарски.

Ступити може одмах или по споразуму.

928 3—3

ТРАЖИ СЕ

ПРАКТИКАНТ.

Практикант, који по могућству влада немачким језиком, може добити место

У АГЕНТУРНОЈ РАДЊИ

ЛУДВИГА ШОСБЕРГЕРА

889 3—3 **у Новом Саду.**

ХОТЕЛ ПЕЛИКАН

у Панчеву

издаје се од 1. октобра тек. године под најам.

За ближе услове ваља се обратити на власника

Игњата Радмановића

149 3—5 **Панчево.**

ЈЕДАН ВЕШТ ПРОДАВАЦ

мушке и женске конфекције, који говори српски, немачки и мађарски, интелигентнија млађа снага, који је у раду самосталан **може добити место.**

Оферте са сведоџбама (копијама) о досадањем раду и евентуално слику треба слати на фирму

ХУГО ВАСЕРМАН

940 2—3 **Вршац (Versecz).**

Они који говоре и румунски имају првенство.

СТЕЧАЈ ЗА НАСТАВНИКЕ.

Четврторазредној Гимназији у Свилајинцу, Србија, потребна су **три суплента** за српски и немачки језик, математику и природне науке и једна **учитељица** женског рада.

Плата је суплентима 2000 (две хиљаде) динара а учитељици 800—1000 дин. годишње, која се рачуна од 1. августа и издаје се у почетку сваког месеца.

Компетенти треба да се пријаве директору **Свилајиначке гимназије до 30. јуна 1911. год.**

951 1—5

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Браће Жиколића

У ЗЕМУНУ

потребује два помоћника, и то једног млађег и једног старијег, који треба да су добри и самостални продавци.

950 1—3

ВРШАЋА ГАРНИТУРА

НА ПРОДАЈУ.

Своју вршаћу гарнитуру у добром стању, машина 8 коњских снага јака, система, Buston & Pruktor, дрешкастен и елеватор, Hotfer & Sehrancz, фабрикат, гарнитура се налази у товирнику код кленка срем. Продајем по врло умереној цени, одмах, за коју се ваља обратити на

Шпицер Вилмоша

у Новом Саду.

946 1—3 Салонка ул. бр. 9.

КУЋА НА ПРОДАЈУ

СВОЈУ КУЋУ

у Новом Саду у Холо ул. бр. 4. у којој имаде 3 стана, и штала, лепо двориште са баштом, продајем одмах За цену упитати

Шпицер Вилмоша

947 1—3 Салонка ул. бр. 9.

!!! НАКНАДНИ !!!

МИТРОВАЧКИ ВАШАР

одржаће се дана 30. јуна, и 1. и 2. јула т. г. п. р.

односно: петак, суботу и недељу на који се сваковрстна марва из незаражених места дотерати може.

Уједно ће се на исте дане вашар са робом обдржавати.

Градско поглаварство.

948 1—3

фотографски атеље

у Београду.

Добро уређен на живом месту (средина вароши) због још једног предузетог посла, тражи ортака са малим капиталом. Исти се може и са свом подпуном спремом предати.

Писмене понуде ваља слати „Тодоровићу“ чиновнику српске централне банке у Београду.

900 4—6

ПОМОЋНИК

помодно мануфактурној струци вичан, добар продавац, који осим српског, подпуно и мађарским језиком влада, може добити место у Батоњи, вароши са 16.000 становника.

Свој оферт са захтевом плате, (са целом обскрбом) нека поднесе фирми

Grosz Iszák

925 3—3 **Battonya.**

ПОМОЋНИКА

ЗА СВОЈУ МАНУФАКТУРНУ

и мешовиту трговину

потребујем помоћника који треба да је уредан и добар продавац.

У оферту треба означити захтев плате.

Kohn Ignácz.

919 3—3 Ferdinad-fialva rorontal v. m

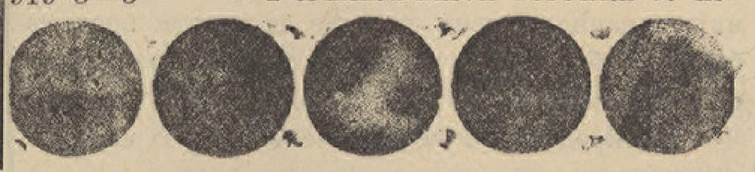

ВРШАЋА СПРАВА

најновији оригиналан изум, фабрички преустројена као самоход, а и за вучење преоправљена 8—6—4 и за вршидбу употребљива. Добија се по врло повољним за отплату условима, исто тако добија се и путем промене са другим справама. Добивају се код

851 **Mamuzsich és Kovács, Szabadkán.** 7—10

ПОСЕТИОЦИМА ВРЊАЧКЕ КУПКЕ

У СРБИЈИ.

Достављам до знања, да сам у својој канцеларији у вили:

„ЕСКУЛАПУ“

установио: **Институт за хемијско и микроскопско испитивање: мокраће, пљувачке, крви и стомачкога сока.**

Ова су испитивања врло потребна за **тачно** одређивање дијагнозе код извесних болести, а према томе и за тачно одређивање употребе лековите

ВРЊАЧКЕ ВОДЕ.

Поред тачнога прегледа за употребу лековите воде, у мојој се канцеларији лечи и **масирањем** и **електризирањем** као и женске болести, нарочито **бело прање са овом лековитом водом.**

Бањски лекар

819 8—10 **Др. ЈОС. ВИДАКОВИЋ.**

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.